

הַשָּׁבֶת חֲמָה בֹּא ע"י ג' דברים

מִיָּנָחֶם בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַחֲרֹן הַכֹּהֵן הַגִּיד אֶת הַמִּתָּי
מַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקִּנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיתִי
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּקִּנְאָתִי: (במדבר כה, יא)

בַּקִּנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בַתּוֹכֵם. דַּקְדָּק לֹא־מֵר קִנְאָתִי, גַּם אֲמַר **בַּתּוֹכֵם.** זֶה לַחֵת כַּח הַמִּשְׁקִי בֹה הַשְׁבֵּת חֲמָה, וְאֲמַר שֶׁהִי־תָה זַחֲמָעוֹת שֶׁלָּקָה דְּבָרִים. הָא' שְׁקִינָה בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲלָמוֹ, וְסָכַן בְּעֲלָמוֹ כְּאֲמֹר דְּבִדְבָרֵיהֶם (סִפְּהֵי דִּרְזִין 33:), וְהוּא לֹא־מֵר **בַּקִּנְאוֹ** בְּכִינוּי. ז' שֶׁהִי־תָה הַקִּנְאָה בְּצִיל כְּבוֹדִי לְבָד, לֹא לַחֲמָעוֹת שׁוֹם דְּבַר זֹלָתוֹ, וְזוֹ הִיא מִזֵּה שְׁלִימָה אֲשֶׁר יִתְרָה ה' זֶה יוֹתֵר מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֵלֶם, וְהוּא לֹא־מֵר **אֶת קִנְאָתִי** בְּכִינוּי לְהַמְדַּבֵּר בְּרוּךְ הוּא. ג' שֶׁלֹּא הִי־תָה הַפְּעוּלָה שֶׁעָשָׂה נַעֲלָמַת מַעֲיִנִי אֵלֶם, אֲלֹא קִדַּשׁ ה' בַּחוּד קֵהֶל וְעֵדָה, כְּאֹמְרָם ז"ל (שָׁם ע"א) שֶׁהָיוּ כָּל שְׂבַט שְׂמַעוֹן כְּסִיב לֹאֲהֵל אֲשֶׁר שָׁם דָּקֵר שְׁנֵיהֶם, וְהָרָג נִשְׂאִיָּהִם בְּפִנְיֵהֶם, וְהוּא לֹא־מֵר **בַּתּוֹכֵם**:

קידוש ה' גדול גורם להשבת חמה

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֶּכֶּה אֲשֶׁר הָכָה אֶת הַמַּדְיָנִית וְזִמְרִי
בֶּן סִלְוָה נָשִׂיא בֵּית אֵם לַשְּׁמֻעִי: וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֶּכֶּה
הַמַּדְיָנִית מִלִּבִּי בֶּת צִוִּר רֹאשׁ אֲמוֹת פִּיט אֵם מִמְדִּין
חִיָּא: (כֹּה, יד-טו)

ושם איש ישראל. קשה ממה נפשך, אם חפץ ה' לגלות המוכים, היה לו להזכירם בשעת מעשה כשאמר (פס' ו') וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שם היה מקום להזכירו ולומר והנה איש וגו' זמרי וגו', וכשהזכיר גם כן המדינית היה לו להזכיר שמה. ואם תורה כסתה עליהם כדרך שסתה על המקושש בשבת (לעיל טו לב), למה נמלך להזכיר שם, והוארך גם כן להוסיף עוד תיבות יתירות בתורה, שאם היה מזכיר שם למעלה לא היה צריך לומר פעם שנית **ושם איש וגו' ושם האשה וגו'.**

אכן הגה האדון ברוד הוא אינו חפץ לזלזל אפילו ברשעים
לפרסם מי בעלי דברים המתועבים, ומקושש יוכיח, גם כמה
שלפנינו תראה שלא גילה אותם בשעת מעשה, אלא דוקא אחר
שהזכיר שבה פנחס, אשר פעל ועשה מהמפעל הטוב, שקנה לה'
וכפר על בני ישראל, זכר גם כן כי לא קנא באלם פחות, אלא
באלם גדול **נשיא בית אב**, עם האשה ראש הקליפות ואביה
מלך, כאומרו **ראש אומות בית אב**, ונתעבה במיתה בזויה
לעין כל, ובכל כיוצא בזה שמו יתברך מתקדש, לזה יחסה לומר
בת מלך היא. והגם שיש זלזול לאיש ישראל, לא יגרע מלדיק
עינו, כדרך אומרו (משלי י ז) יִכָּר לְדִיק לְבָרְכָהּ הגם ששם רשעים
יִרְקָב באמצעות כן:

ראוילי כי להודיעך בא הכתוב שלא השיג השבת החמה וכו' אלא באמצעות דבר זה, שעשה הקנאה בנשיא, ונתקדש שמו קידוש גדול, ונכנעה כח הסי"מ ונמאס העון כל כך בעיני כל, בזה השיב

פניני וחידושי אור החיים הק'

יש נחת רוח לה' מהשבת חמה

הַשִּׁיב אֶת הַמָּוֶת מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כה, יא). **פִּירוּשׁ**, אחר שיצתה החמה והיתה עליהם, השיבה מעליהם, וזה שבח גדול. עוד נתכוון לומר מעשה הטוב, בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה', כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון, ויהיה לה' נחת רוח הרבה מהשבת חמה:

האם נתכפר עווננו של זמרי במיתתו או לא

הַמִּבְחָה אֲשֶׁר הָיָה אֶת הַמְּדִינִית (כ"ה, יד). **עוד** רמז באומרו **את המדינית**, על דרך אומרו (בראשית ל"ו י) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמו, ואמרו ז"ל (יומא ל"ה) 'לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא'. והוא אומרו **הוכה את המדינית**, שהכאתו היא שיהיה אתה עמה בעולם הבא, כי מן הסתם מת שלא מתוך תשובה, שהרי דקרו בשעת מעשה:

... או על זה הדרך, שלא הוכח בנפשו אלא כשהיה עמו, אבל
אחר שנבדל ממנה לא נשאר בו רושם החטא, כי הוא נבדל במיתתו,
ומיתתו טהרה נפשו. ובזה נתן טעם למה קראו **איש ישראל**, כי
אחר הריגה בשם **ישראל** יכונה, זה כתבתי אם אפשר:

כל מחלוקת קורח ועדתו היה באשמת דתן ואבירם

וּתְמַתֵּחַ הָאָרֶץ אֶת פִּיָּהּ וּתְבַלֵּעַ אֶתָּם וְאֶת קֶרֶחַ (כו, י). וְאוֹמְרוּ וּתְמַתֵּחַ וגו' אחר שהדברים כבר כתובין בפרשת קרח, נתייבן לומר שגם בליעת קרח ואכילת האש ר"ן איש, הם היו סיבה למאורע מתחלה ועד סוף. הא למדת שהגם שנקאלו היהודים על משה ועל אהרן, היו חוזרים בהם אם לא היו שני הרשעים:

בני בנות הרי הם כבנים

וּבְנִים לֹא הָיוּ לוֹ: (פז, ג). ולא אמרו **אין לו**, יתבאר על דרך אומרים (יבמות סב): 'בני בנים הרי הם כבנים', והעלו בגמרא שהוא הדין בני הבנות, לזה אמרו **לא היו לו** כבר, אבל יש תקוה שיהיה לו, והם אשר ילדו בנותיו, שהם נקראים גם כן בנים:

לרומם קרן הצדקניות ולכבדן

וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: כֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ וְגו': (פ), וְנִתְּכוּן ה' גם כן לרומם הצדקיות החכמניות, ואולי כי לזה נִתְּכוּן בתיבת **לאמר**, לשון מעלה, כדרך אומרו (דברים ט יח) הָאֲמִירָה הַזֶּה, לרומם במאמר **כן בנות צלפחד דוברות**:

עוד נתכוין ה' ליחד להם תשובה למשפטן בפני עצמן, ולא כללן יחד במצוה אחת עם ישראל כמצוה בסמוך, דכתיב (להלן פס' תו) וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר לֵאמֹר, להראות את אשר יכבד מכבדיו ועושי רצונו:

חמה וַיִּכְפֹּר וגו' (פס' יג), אבל זולת זה הגם שהיה מקנה לה' ב'אדם הדיוט, לא היה משיג כל הדרכות הרשומות. ודקדק לומר **ישם האיש** ולא הספיק במאמר **וּסָם המוכה וגו'**, לפי דרכינו יראה לשון חשיבות, לומר כי היה חשוב ומעולה בישראל, ועל כל זה לא נרתע לדיק זה מעשות צו מעשה הנפלא. עוד נראה כי טעם שלא הזכיר ה' שמו למעלה, לפי שעדיין לא עשה מעשה אלא חשב

לעשות, וכל עוד שלא עשה לא תבזהו התורה להזכיר שמו, ואחר שכבר עשה מעשה פרסם ה' שמו, כי מזה לפרסם הרשעים:

תיקון החטאים והתאוות, ע"י השנאה ותיעוב

צָרֹר אֶת הַמְּדִינִים וְהַבִּיטָם אוֹתָם: כִּי צָרִירִים הֵם לָכֶם בְּנִבְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָפְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר בְּזִי בֵּת נִשְׂיָא מְדִין אַחֲתָם הַמִּגְפָּה בְּיוֹם הַמִּגְפָּה עַל דְּבַר פְּעוֹר: (כה, יז-יח)

אלא זנות זמרי, כי לא הרג פנחס לזמרי על עבודה זרה, אלא ודאי שהמגפה היתה שולטת בזונים, והגם שאמר הכתוב (פס' יג) ויכפר על צני ישראֵל, פירוש שלא כילה כל העם – מהם בשביל מחשבת עבודה זרה – מהם בשביל הערבות, ולעולם ה' לא ויתר על הזונים:

ויעץ ה' ואמר צרור את וגו', הכוונה בזה להקדים לשנא המחטאים, גם להתעב הערב והטוב הבא מהם, לאבד כל עץ נחמד וכל מעיין מתוק, וכל טוב הבא מהם, על אשר גרמו להם עשות רע. והוא על דרך אומרו (תהלים קלט כח) הִלֹּא מִשְׁנֵאִיךָ ה' אֲשָׁנָא, פירוש משנאיך כאלו אמר משנאיך, שגורמים לשנאת צחור בטוב, כדרך שדרשו ז"ל (שבת קיד.) בפסוק (משלי ח לו) כָּל מִשְׁנֵאִי אֶהְיֶה מְוֶה' אל תקרי [משנאי אלא משנאי] וכו'. ובאמלעות מחשבה זו תהיה מתרחקת תאות העבירה מהם, ותהיה להם לזרה, כי על העבר שונאים הסובב, ויולד בהם טבע אלהי, ומדה זו מדה סגולית היא לחפץ בחיים, ובזה יתכפר עון הקודם במחשבת עבודה זרה, גם בארס תאות הגיאוף, ולא יהיה בהם נגף:

והוא מאמר הכתוב כאן צרור את המדינים, פירוש יהיו לכם בגדר צר ואויב, לשנאתם ולשנא כל הערב מהם, להשחית עמם ולקלקל מעינותיהם, זה תמורת מה שהתאוו להם, וזו היא אחד מתקוני התשובה. ואמר צרור לשון הוה, פירוש יגבירו בהם השנאה עד גדר שיהיה נקבע בהם טבע הצריות. ואמר והביטם אותם, פירוש תחכו ליום נקם שתכו אותם, ולזה לא אמר והפז אותם, כי אין זמנו עתה. ואמר בי צוררים וגו', הכוונה בזה לומר, תנאי הוא הדבר שהשנאה ואויבות שתהיה לכם, לא על שסבבו נפילה מישראל, שאם כן נאצדה הכוונה של תיקון החטא, אלא בי צוררים הם וגו' על דבר פעור – אשר החטאו אתכם בעבודה זרה, ועל דבר בזבי וגו' – שגרמו לכם להכשל בזנות:

ויעב שחלה פרט זה בכזבי לבד, לפי שהיא בת מלך, והזכיר הגדולה, גם לפי שזנותה היה צפרוס, ואפשר שעל פיה היו כל המופקרות. עוד אפשר שזוהי נתינת הכתוב במאמר בת נשיא מדין, שלא היה צריך, שכבר אמר בסמוך (פס' טו) כָּזָבִית צֶרֶר לֹר וגו', אלא בא לומר שלהיותה בת מלך יתפסו בשבילה כל האומה:

ודקדק ואמר אחותם, לומר הגם שיאחיתה היתה ממואב אחותם, פירוש אחותם בעלה, שבעלתם של מדין יתה, ויחשב הדבר על כן. ואומרו המובה, לומר שמסרה נפשה עליהם כאח על אחיו. ואומרו ביום המגפה וגו', פירוש המגפה שהיתה על דבר פעור, הא למדת שזיוס עצמו נגף ה' ההולכים אחר פעור, לבד מהכ"ד אלף שאמר הכתוב, שאותם היו כן משמעון שמתו בשביל פנחס. והכוונה בעיקר המאמר להעירם שגנאה טבעית, שהיו סיבה לחרות אף ה' בעם, ואין לטעות שהכוונה בזה היא

צרור את המדינים וגו'. צריך לדעת למה כפל צרור והביטם. ורבותינו ז"ל הרגישו ואמרו (במדכ"ר כח ו) כי נתכוון בזה לומר שהגם שזוהי ה' (דברים כ ו) כי תקרב אל עיר וגו', לא תשחית את עמך וגו' (שם פס' יט), זו אומה קלה ובזויה להשחית את עמך וגו', ע"כ. וצריך לדעת מה נקמה היא זו למדין, ואדרבה היה להם לקיים ואכלת את שֶׁלֶל אֵיבֶיךָ (שם פס' יד), שזה הוא להם יותר נקמה ודאבון נפש, וכיוצא בזה מצינו בקללות התורה (ויקרא כ טז) ואכלתו אֵיבֶיכֶם:

עוד צריך לדעת לאומרו בי צוררים, למה הוצרך לנתינת טעם. ולפי דברי רבותינו ז"ל שאמרו שצא לומר ישחיתו עמך וכו', יש לנו מקום לומר שצא לומר שצא לומר שצא לומר ישחיתו עמך וכו', במקום הזה, בי צוררים. ובתנחומא (ג) אמרו וזה לשונם: 'צרור וגו' למה, כי צוררים וגו', מכאן אמרו הבא להורגך (השם להרגו) וכו', ולדברי תנחומא צא הכתוב להודיעך משפט הבא וכו', וזה דרך דרש:

ונראה לפרש בהעיר למה צוה ה' מזהו זו שלא בזמנה, כי מצינו שאחר כך הוצרך ה' לזנות לומר (להלן לא ב) נָקָם נִקְמַת צָנִי יִשְׂרָאֵל מֵאֶת הַמְּדִינִים, הא למדת כי מאמר זה לא היה בזמן הנקמה: אכן נתכוון ה' במאמר זה לתקנתם של ישראל, לפי שכל אשר יטעום טעם חטא הטבעי השולט באדם שלא לראונו, לו יהיה שלא טעמו אלא בצחינת החושב, קשה הוא להפרידו, וכמו שהארכתי בפרט זה בפרשת אחרי מות (ויקרא יח ג) בפסוק כמעשה ארץ מצרים וגו', וכל עוד שלא נפרד מהחוטא תאות הדבר ותשוקתו אליו, הוא מושלל מהכפרה, וכמו שפירשתי בפרשת בראשית במה שאמר הכתוב (ד ו) וְאֵלֶיךָ תִּשְׁתָּקֶתוּ וְאִתָּה תִּמְשָׁל צו:

ומה שזכרנו, עם צני ישראל טעמו עריבת הזנות, מהם במעשה מהם במחשבה, גם נדבקו בפעור דכתיב (פס' ג) וַיִּמָּד יִשְׂרָאֵל לַבַּעַל פְּעוֹר, ואמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין סד.) שנעשו כממדין (פס' יח) וכו'. ע"כ. וחפץ ה' לרפאותם בעצת ה' הנכונה, כדי לסלק מעליהם המגפה, שהלא תמצא שהיתה המגפה בישראל עד אשר ספו תמו כל הנגמדים לבעל פעור, דכתיב (דברים ז ד) כִּי כָל הָאֵלִים אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַּעַל פְּעוֹר הַשְּׂמִידוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבְּךָ, ובהכרח אתה לומר כי לא על הכ"ד אלף שאמר הכתוב (פס' טו) וַיִּהְיוּ הַמִּתִּים [במגפה] וגו' אֲרִבְעָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וגו' הוא אומר, שאלו היו משבט שמעון, ומתו על שראו לשלוח יד בפנחס כמאמרם ז"ל (במדכ"ר כ כה), והכתוב אומר אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו וגו', הא למדת שהשמיד גם כל הזונים לבד הכ"ד אלף. גם ממה שאמר הכתוב כאן המובה ביום המגפה על דבר פעור, זה יגיד שמתו מישראל לבד אותם שמתו בשביל פנחס שראו לשלוח בו יד. והגם שנקביל בעיקר הסיבה אשר סבבה מעשה פנחס, לא היה

פניני וחידושי אור החיים הק'

מושה רבינו ראה את א"י ע"י אור הגנוז

וְרֵאִיתָהּ אֶתֶּהּ (כ, יג). **וְלֹא** הספיק מה שכבר אמר (פס' יב) **וְרֵאִהָ אֶת הָאָרֶץ**, על דרך אומרים ז"ל (ספרי קלו) שהראהו ה' ראייה נסיית מה שאין כח בשיעור עין טבעית לראות באור השמש, זולת באור הגנוז כידוע. ולזה הבטיחו ואמר לו **וְרֵאִיתָהּ אוֹתָהּ**, כי יאיר לפניו אור החיים, וכמו כן תמצא שאמר הכתוב (דברים לד א) **וְיִרְאֶהָ ה'** וגו', להעיר על האמור:

ה' אינו נוטל את נפש הצדיק אלא מרצונו

וְרֵאִיתָהּ אֶתֶּהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּיךָ גַּם אֶתָּה כְּאִשְׁרֵי נְאֻסָּף אֶהְרֶץ אֲחִיךָ: (כ, יג). **עוֹד** ירצה להעירו במצוה המוטלת על הצדיקים לעשות בשעת מיתה, והוא שיצדיק עליו את הדין ויחפוץ בגזירת מלך שתתקיים. והוא אומרו **וְנִאֲסַפְתָּ וגו' גַּם אֶתָּה**, פירוש אפילו אתה תסכים ליאסף כדרך אומרו (תהלים לא ו) **בִּידָךְ אֶפְקִיד**. ואומרו **כְּאִשְׁרֵי נְאֻסָּף אֶהְרֶץ וגו'**, פירוש על דרך אומרים ז"ל (ילקוט תשס"ד) 'שאמר לו משה לאהרן, אהרן אחי מקובל עליך למוות, אמר לו הן, אמר לו נעלה להר, מיד עלו וכו' ע"כ, והוא מה שרמז במאמר **כְּאִשְׁרֵי נְאֻסָּף אֶהְרֶץ**, פירוש שהסכים גם הוא על האסיפה. וטעם הדבר שעושה ה' כסדר זה, לפי שאינו חפץ ליטול נפש הצדיק אלא ברצונו, לרוב חיבת ידידיו. גם שבזה ישלמו האושר השלם, כאמור (דברים ו א) ובכל נפשך:

המשיח אם ישראל מכירים בצערו וחולים עליו וכו' עד כאן, וכדברי הזהר (ח"ב נה): בפירוש פסוק (ישע' נב ח) קוֹל לְפִיךָ נִשְׁאָלוּ קוֹל וגו'. והוא מאמר **וַיְהִי פִירוֹשׁ**, יהיו צווי שהוא הצער **לְמִשְׁפַּחְתָּם**, בשביל שלה, והוא אומרו **לִשְׁלָחָה וגו'**, וזכה יהיו **מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָחָה** פירוש דור שכן דוד בא, ויקראו על שמו דורו של משיח: ...

הענינים שיהיה בעת ביאת המשיח

או תרמוז הפרשה לשלשה ענינים שיהיו בעת הפקידה. א' ביאת משיח בן אפרים כמאמרם ז"ל (סוכה נב), ב' גילוי משיח בן דוד, ג' כשימלך ה' עלינו. כנגד ביאת משיח בן אפרים – אמר **שְׁלָחָה**, ורמז שתפגע בו מדת הדין וימות בעונות ישראל, והוא הרמז בתיבת שלה כדרך אומרו (ש"ב ו א) **וַיִּפְּחָהוּ שָׁם הַאֱלֹהִים עַל הַשָּׁלַח**. וכנגד משיח בן דוד – אמר **לְפָרִיץ וגו'**, כי זה יעשה פרצה באומות וינקום דם דויק. וכנגד מלכות עולם אמר **לְזָרְחָה וגו'**, רמז לכבוד ה' עלינו יזרח (ע"פ ישע' ס א):

ואומרו **וַיְהִי בְנֵי פָרִיץ** אמר לשון צער, לרמז על הצרות אשר יהיו בצבא הגואל, כאומרים בגמרא (סנהדרין נח) ייתי ולא אחמיניה, מרוב הצער של חבלי משיח. ואומרו **בְנֵי פָרִיץ וגו'** פירוש, תולדות היואלות מביאת הגואל הרמז בפרץ, הם שני דברים: א' שיצנה ה' חצר בית המלך, והוא בית המקדש אשר פעל ה' וכוננו ידיו, והיו ישראל מבני פלטין שלו, והוא אומרו **לְחַצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחַצְרוֹנִי** והבן. השני – **לְחַמּוֹל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוֹלִי**, שיחמול עלינו בכל ענפי החמלה:

שישנאום בשביל המגפה, שכבר אמר **בֵּי צוֹרְרִים וגו'**, שלא יכרו אותם אלא על דבר פֶּעוּר וגו':

סיבת חורבנות הבית והצער מזה. וצדיקים להצטער ולקוות למשיח

בְּנֵי יְהוּדָה עַר וְאוֹנָן וַיָּמָת עַר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וַיְהִי בְנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשָׁלָח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָחָה לְפָרִיץ מִשְׁפַּחַת הַפָּרִיץ לְזָרְחָה מִשְׁפַּחַת הַזָּרְחָה: וַיְהִי בְנֵי פָרִיץ לְחַצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחַצְרוֹנִי לְחַמּוֹל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוֹלִי: (כו, יט-כא)

בְּנֵי יְהוּדָה. פרשה זו תרמוז מאורעות עם בני ישראל, ובחר לרמז ביהודה, מהטעם עלמנו שאמרו ז"ל (ב"ר נח ו) למה נקראו ישראל על שם יהודה, ויהודה אָתָּה יוֹדֶה אֶתְּךָ (בראשית מט ח), וכו' אמר רש"י יהיו כל אחיך נקראין על שמך, אין אדם אומר ראובני אנה שמעוני אנה, אלא יהודי אנה:

ואומרו **בְּנֵי יְהוּדָה**, הם התולדות יתכנו בשם בנים כידוע, ואומרו **עַר וְאוֹנָן** ירמז לבית ראשון ובית שני, עַר כנגד בית ראשון על דרך אומרו (ש"ה פ ד) אֲנִי יִשְׂרָאֵל וְלֹא עַר, שהיה הקדוש ברוך הוא צו ער בהשגחה גדולה עמנו בבית המקדש. **אוֹנָן** הוא בית שני, וקראו אוֹנָן לשון אונאה, לפי שהיה חסר דברים העיקרים של בית המקדש:

ואומרו **וַיָּמָת עַר וְאוֹנָן**, הוא חורבן הבתים, כי סילוק שכינה מהם יקרא מיתה, שפרחה הגפץ שהיא השכינה, ונשאר הבית מת בעונות ומלא טומאת הקליפה הנתונה בו כידוע. גם תמצא שעון שבו מת ער הוא העון עלמנו שגרם החורבן, שאמרו ז"ל (שבת סב): שהיו מסריחין על מטותיהם, והוא מעשה ער דכתיב (בראשית לח ט) וַשִּׁחַת אֶתְּךָ, ועון אונן הוא עון שגרם חורבן בית שני – שהיה להם שגגות חנם (יומא ט), וכמו כן אונן דכתיב בו (שם) לְבָלְתִּי נָתַן זָרַע לְאֶחָיו, גם לשון אונאה שהיו מאנים זה את זה:

ואומרו **בְּאֶרֶץ כְּנָעַן**, רשם מקום המקדש כי הוא בארץ כנען, ושם מיתתו, שחזר ליכנס בדרשות ס"מ הנקרא **כְּנָעַן**. גם ירמז סיבה אחת כללית, והיא שישראל לא הורישו הכנעני ונשארו יושבים בה, וזה סבב להטותם מדרך המוסר כידוע, והוא מה שרמז במאמר **בְּאֶרֶץ כְּנָעַן**:

ואומרו **וַיְהִי בְנֵי יְהוּדָה**, ירמזו לצער הבא להם אחר חורבן הבית, ווי היו בני יהודה בגלות ביד אויביהם, אשרי מי שלא טעם שליטת שונא. ותמצא שבכל השבטים לא הזכיר הכתוב לשון זה של ויהיו אלא כאן, ובבנימין (פסוק מ) כידוע הטעם שם. ואומרו **לְמִשְׁפַּחְתָּם**, כי כל משפחות בית ישראל בכל מקום שהם, כל הנקרא בשם יהודה, ווי היו:

ואומרו **לִשְׁלָחָה**, נתכוון למוסיע ורצ הבא לגאול מגלות האחרון הנקרא שלה, והגם שיעקב קראו שִׁלְחָה (בראשית מט י) לא ישתנה השם בזה, ולא ולמד ממשפחות הרשומות כמה השתנות בשמות. ואולי שרמז בסמיכות מאמר **לִשְׁלָחָה** עם מאמר **וַיְהִי בְנֵי יְהוּדָה**, שצריכין ישראל להצטער בשבילו ולקוות ליסועתו, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (אורח המדרשים עמ' 213) במעשה רבי יהושע בן לוי ששאלו

ואומרו **אלה משפחות יהודה**, פירוש מה שיהיה להם מהמאורעות, גם הרעות גם הטובות. ואומרו **לפקודיהם**, פירוש כשיהיו נפקדים, יספקידה לרעה ויספקידה לטובה, כאמור בדבריהם ז"ל (זח"א קס א), ושני מיני פקידות נאמרו בכתוב. ואומרו **ששה ושבעים אלף וחמש מאות**, אולי שרמז ה' בזה מתי יהיה תכלית הפקידה טובה הרשומה בסמוך שיזרח עלינו כבוד ה', ואמר עד עבור כל גליות, גלות מצרים, וגלות בבל, וגלות אדום. כנגד גלות מצרים אמר **ששה**, לרמז לגלות מצרים שהיה לששה דורות, לכתוב (בראשית טו טז) ודור רביעי ישובו הנה, ועיין מה

שכתבתי שם ששלשה דורות סבלו גלות לבד מיאחזק ויעקב ויהודה, הרי ששה, כי התחלת הגלות היה משנולד יאחזק. וכנגד גלות בבל אמר **ושבעים**, לכתוב (ירמ' כט י) עד למלאת לבבל שבעים שנה. וכנגד גלות אדום שאנו עדיין בו אמר **אלף וחמש מאות**, ואם היו זוכים ישראל היו נמנים קע"ב שנה שנשארו מאלף הרביעי, וכיון שלא זכו יתחיל החשבון מאלף החמישי וחמש מאות מאלף הששי, ומקוים לנו כי הוא זה קץ גליותינו, ויתקיימו כל היעודים הרשומים, ויתחילו נינוחי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות הבאים לשלום:

התנאים לקנין התורה

בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפנה משפחת הפוני: לישוב משפחת הישובי לשמרן משפחת השמרני: אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה ושישים אלף ושלש מאות: (כו, כג-כה)

בני יששכר וגו'. למה שקדם לנו (בר"ר עב ה) כי יששכר הוא בן תורה, רמזה התורה בשם זה של **יששכר** כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו. והוא מה שאמרו בצרכות צפרק תפלת השחר (כת): שצריך לבדך ציליאתו מבית המדרש מודה אני לפניך וכו', אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר וכו', עד כאן. והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, והגם שיעמוד הכל הוא:

עוד ירמוז כי כל מה שיש בעולם הוא שבר לו, כי כל מה שברא ה' לא בראו אלא בשבילו, כמו שדרשו ז"ל (בר"ר א ד) בפרשת בראשית וגו' בשביל תורה וכו' ברא שמים וארץ:

עוד ירמוז למה שאמרו ז"ל (עוקצין פ"ג מ"ב) עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל לדיק שלש מאות ועשר עולמות, והוא אומרו י"ש שבר:

ואומרו **לתולע וגו'**, רמז הכתוב תנאי השגת התורה בשמות משפחות יששכר, והם מ"ח כאומרים במשנה (אבות פ"א מ"ה) שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים. הנה משמעות **תולע** יגיד שני פרטים, א' יסים עצמו כעדין זה כאומרים ז"ל (מו"ק טז:) על דוד שנקרא **עֲדִינוּ הָעָלְנוּ** (ש"ב כג ח), ב' שיתעסק בפיו כחולע זה שכתה בפיה, כי לעמל פה נברא האדם, ושני דברים אלו כוללים כל ענפי הענוה וכל ענפי הלימוד המנויים במ"ח מעלות הגזכרים:

ואומרו **לפנה משפחת הפוני**, יס להעיר למה הוסיף אות שאינה נמנית מאותיות השם, שהיה לו לומר משפחת הפוי. אלא רמז לשאר מעלות המנויים שם במ"ח, שהם: מיעוט שיחה, מיעוט שחוק, ושאר הענפים הדומים לאלו:

והוא אומרו **לפנה משפחת הפוני**, פירוש פנה הוא לשון פה, והוסיף לו אות ו' שהוא סוד עץ חיים (משלי ג יח), שהוא עוסק בה יתר על שאר הפיות. גם רמז בסמיכות אות הו"ו לאות ה"א לומר סוד חיבור המדות באמצעות עסק התורה: ואומרו **משפחת הפוני** פירוש שצריך לפנותו ממותנות המורגשות, גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באדם. ומאחתי לחסיד ישראלי שכתבו (רבינו יונה אבות פ"א מ"י). אלשיך תאיה כח לך) כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו צם בקודש, כי אין

קדושה כקדושת התורה, ולזה חסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים. והוא מה שרמז במאמר **לפנה** שהוא פה העמל בתורה שבו שוכן חיי שמו יתברך, **משפחת הפוני** פירוש צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות בתורה, וזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות, שהם במיעוט שיחה במיעוט שחוק במיעוט תענוג, וכדומה להם שבענף המותרות:

ואומרו **לישוב ירמוז** שצריך להרבות בישיבה ולא דרך עראי, גם צריך להתישב בכל פרט ופרט מהתורה עד שיעמוד על עקרו כמאמר בעומק הלכה, כי הוא זה עיקר התורה, וזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם בישוב, ומתישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב, המכוין את שמועתו וכו', גם מה שרמז שם שמיעת האוזן, עריכת שפתיים, בינת הלל וכו', וכדומה לזה שבענף הבנת השכליות:

ואומרו **לשמרון משפחת השמרני**, ירמוז לתוספת השמירה המתחייב עשות בן תורה יתר על ההמון, כאומרים ז"ל (יומא פו.) היכי דמי חילול השם, אמר רב כגון אנא דשקילנא בשרא ולא יהיבנא דמי לאלתר, עד כאן. מזה יקום כמה צריך להשתמר בן תורה בכל פרטי המצוות. ואמרו ז"ל (חובות הלצבות שער התשובה פ"ה) כי חסידים הראשונים היו שומרים חמשים שערי היתר לבד יבטלו בשער האיסור, והוא אומרו **לשמרון משפחת השמרני**:

ההשגות שזוכה הבן תורה (ע"ד הסוד)

ואומרו **אלה משפחות יששכר לפקודיהם**, פירוש **פקודיהם**, פקידה לטוב, ומה היא הפקידה, פירוש הכתוב ואמר **ארבעה ושישים אלף ושלש מאות**, כאן רמז השגה בשני דברים, האחד שבעולם הזה נעשים מרכבה לשכינה, והוא מה שרמז במאמר **ארבעה ושישים**, והוא והלומד תורה. וי"ג 'והיא' והכוונה להשכינה שהיא ספירת המלכות בחינת נקודה אחת, הרי וס"ד ועוד אחד עולה ששים וחמש שהוא מספר אדני. ואמר בסדר זה, לומר כי באמצעות הלמדן תתמחק בחינת הדין שחשבונו ס"ד, ותהיה נתקנת השכינה במספרה ס"ה, כאומרים ז"ל בספר הזוהר (תיקון"א הקדמה א: כא). בפסוק (דברים כג ו) והאם רוצת על האפרוחים וגו':

והשגה שנית היא לעולם הבא, כרמזו בשמו ויש שכתו, שלש

מאות ועשר עולמות, והוא מה שרמזו במאמר אלה ושלש מאות. וקודם שנעמוד על הכונה לעיר במאמר רבי יהושע בן לוי (עוקצין פ"ג מ"ג) ש'אמר עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל וכו' ולכל דליק ולדיקן שלש מאות ועשר עולמות, ומוכיח מאומרו (משלי ח כא) לְהַנְחִיל אֶהְיֶינָה. קשה לדבריו ז"ל, אם למספר יכוין הכתוב למה הקדים הכתוב מספר העשר למספר המאות, שהיה לו לומר 'להנחיל אהבי ש"י', ושמעתי מפי הראשונים טעם ערב, כי מספר זה ירמזו לארבע עולמות כידוע, אצילות בריאה יצירה עשיה, וכל אחד כולל מעשר וספירות, ומאמר רבי יהושע בן לוי בא ללמד כי הצדיקים יתענגו על רוב שלום בעולם העליון בארבע עולמות, אבל אין השגתם בכולם שזה, אלא בשלשה יסווגו כל ההדרגות שישנם בהם, והם במספר שלש מאות, אבל בעולם העליון שהוא

עולם האצילות לא יוכלו להשיג כל דליק כי אם חלק מעשרה שבה [שהיא ספירת המלכות], שהיא גם כן עשרה בפרט, כנזכר שכל אחד כולל מעשר. ויש לך לדעת, כי העשר [י"ג: המעשר] המושג מעולם העליון והאצילות גדול ומהולל מאוד למעלה מכל השלש מאות [של הג' עולמות ב"ע], ולזה הקדים הכתוב העשר למאות ואמר להנחיל וגו' י"ג:

ועל פי הדברים ירמזו באומרו אלה, יכוין לחלק הקטן הרמזו ביו"ד, ויחד לו מספר זה של אלף כאומרו ז"ל (תקו"ז תי' סט דף קטז): שכל עשר [של יצירה] כוללה מעשר [של עשיה], ועשר [של בריאה] כוללה מעשר [של יצירה], הרי שנקודה אחת [של אצילות] תתכנה לאלה. ואומרו ושלש מאות כפשטה. והוא מה שרמזו בשמו של יששכר, יס שכר:

חטא צלפחד היה, שדיבר על משה

וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֱלֹהֵיךָ הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: אָבִינוּ מַת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל יְיָ בַּעֲדַת קָרַח בִּי בַּחֲטָאוֹ מַת וּבָנָיִם לֹא הָיוּ לוֹ: (כו, ג)

לשון דיבור, כי באו להסיר מלכ משה לכל יחשוד אותם שיש בלבם עליו חס ושלום שיעוול משפטם. ואמרו אבינו מת במדבר, פירוש איך יעלה על הדעת שיחשבו דבר זה, הלא המה ראו את אשר המית ה' אביהם בשביל שדיבר במשה, וזה אות להם להרחיק מחשבות און באיש אלהים. ואמרו ראה לדבר שמיתת אביהם היתה בשביל שדיבר במשה, שהרי לא היה בתוך העדה וגו', ודרכו ז"ל (ב"ב קיח:) שכללו בדבריהם עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים, והוא לא היה ביניהם, הא למדת שלא היה לו אלא חטא הדיבור, שהרי כמה כתות של קשע היו ולא נמנה עמם, והוא מה שגמרו אומר בי בחטאו לשון יחיד, פירוש חטא אחד היה לו ולא יותר:

ואולי כי לזה נתכוונו לדבר דבריהם בפני כל הנשיאים והעדה, להשמיעם דברים אלו, להגדיל אימת משה בלבם, ואפשר כי לזה נתכוון באומרו לאמר אבינו מת במדבר, פירוש טעם וַתִּקְרַבְנָה [וגו'] לִפְנֵי וגו' וְלִפְנֵי וגו' (פס' כ'), לאמר דבר זה, אבינו מת בשביל שדיבר במשה, הגם שהיה דליק גמור ולא היה בידו אלא חטא אחד:

אבינו מת במדבר. טעם אומרו מת במדבר, לשלול שלא מת במדבר. והכונה בזה, בין למאן דאמר נחלקה לבאי הארץ בין למאן דאמר נחלקה ליוצאי מצרים (ב"ב קיח:), זו היא עיקר טענתם. למאן דאמר ליוצאי מצרים, אמרו מת במדבר הרי שהיה מיוצאי מצרים, ודקדקו גם כן בחיבת במדבר, לומר שהיה מכלל אותם שנגזרה עליהם גזירת בַּמִּדְבָּר והֵאָזַן וְיָפְלוּ פְגִרֵיהֶם (לעיל יד כט), הא למדת שהיה בן עשרים כשיצא ממצרים. ולמאן דאמר נחלקה הארץ לבאיה, הרי גם הוא מודה שתחזור ליוצאי מצרים וינחילו בניהם, וטוענת הירושקה להם בחזרה:

במדבר נפרעים מיד על העוונות

עוד יתבאר על פי דברי הזהר (ח"ב קפד) שאמר כי המדבר הוא מקום שליטת ס"מ הרשע, וזו סיבת פרעון עונם חקף ומיד, כי לפי שהיו דורסים עליו וכופין אותו, לא היו משיגים גדר זה לשלוט עליו עד שהיו מתרפאין מנגע עונם. והוא אומרו מת במדבר, פירוש בשביל היותו במדבר, שזולת זה היה ה' מאריך אפו עד שהיה מתקן מעשיו ולא היה מת:

עוד יתבאר על דרך מה שאמרו בזוהר (ח"ג רה:), כי במדבר

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר: יִפְקֹד יְיָ אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה: אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְיָ בַּצָּאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רָעָה: (כו, י-יז)

מ"ר טען שלחיבת ישראל אין ראוי שימות

מניעת המיתה ממנו כאשר אבאר, והוא אומרו לאמר: המנהיג צריך להיות שוה בתכונותיו להעדה יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו'. כריך לדעת, א' למה בחר כינוי זה מכל כינויי המעלה והשבח הידועים לה'. ב' למה האריך לשון אשר יצא וגו' ואשר יבא, ואשר יוציאם ואשר יביאם. ג' אומרו ולא תהיה עדת וגו', מניין יעלה על הדעת שה' יעלים עינו מבניו שיחיו בצאן אשר וגו':

אכן יתבאר הענין על זה הדרך, דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו, רחוקה בגדר הגשנותו בריבוי הגושאים, וכשם שישתנו

וידבר משה וגו' לאמר. הנה למה שקדם לנו מדבריהם (מכות יא). לשון דיבור יגיד על מענה קשה, כפי זה למה אמר הכתוב וידבר משה לפני ה' שאין זה מהמוסר, עוד כריך לדעת אומרו לאמר שאין לה משמעות במה שלפנינו. ואפשר כי משה בא בטענת משפט לכל ימות, ולא למה שממנו, אלא בשביל ישראל כאשר אבאר מאמריו, לזה אמר לשון דיבור. ולפי שבמאמר משה האמורים בענין אינם אלא דברי חיבה ורחמנות על ישראל, אין תכלית הדברים עומד בנאמר, אלא במתחייב מהמאמר שהוא

פניני וחידושי אור החיים הק'

כל הקרבנות שמקריבים הם שייכים להקב"ה

את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי
במועד: (כח, ט). ובשלשה דברים דקדק לומר בכינוי, קרבני,
לחמי, ניחוחי, לומר שכולן של הקדוש ברוך הוא, בורא הכל
ועדיין ברשותו, כאומרו (תהלים כד א) לה' הארץ ומלואה,
ופרשנוהו במקומו. ודקדק גם כן לומר לאשי בכינוי, לומר שגם
האש היא של הקדוש ברוך הוא, ומעתה מה שישאל מקריבין
הוא מנכסיו של הבורא: לזה נתחכם ה' ונתן אזהרה ואמר
תשמרו, לומר שאם לא יעשו הנה, הם גוזלים נכסיו ועוברים
בלאו. ואומרו להקריב לי וגו', פירוש כי מה שיעשו הוא הקרבת
חלק מנכסיו לפניו, אבל עיקרן של נכסים הם של המקום:

סוד הקרבן הוא לקרב ענפי הקדושה

עוד נתכוון בזה להודיע סוד הקרבן, שהוא לקרב ענפי
הקדושה שהם חלק ה', והוא מה שנתכוין באומרו קרבני
אליו, והבן. ואומרו לחמי לאשי, פירוש לחם זה שאני מצוה
להביא לאשים, סודו הוא קרבני, שכשעולה לה' ריח ניחוח,
מתקריבים כל ניצוצי הקדושה שנתרחקו:

כוונת דברי משה לה' הוא על זה הדבר, אני מעשה כאשר אדוני
דובר, אבל יתקן דבר זה קודם אם יוכל להכנס בגדר התיקון, ואם
לא תהיה עתה ה' כלאן וגו'. והיוצא מזה הוא ולא ימות, כרמוז
בתיבת לאמר שאמרנו, ומתוך הדברים אתה למד שאם ימלא איש
כזה הנה הוא מסכים גם הוא ליאסוף אל עמיו, כמאמרו יתברך:

[ועיי' עוד בהמשך דבריו, בפסוק הבא]

הנבראים בצורתם ובקומתם – ואין ההשתוות בהם, כמו כן ויותר
מהמה בענין השתנות הנבחר והגשכל – בצחינת ההשכל והרצון,
נוסף על שניו פרטי הטבע בתכונת ההרכבה צביסודות וכוחות
היוליס, אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימלא לפעמים
ההשתוות בתכונה והוא נעלם. והוא מה שכיוונו רבותינו ז"ל (נדרים
לט:) לומר בן גילו בענין זיקור חולים, ומזה תשער שיושלל בגדר
הנמלא שישתוו רבים כהמה ששים ריבוא שהיו בדורו של משה
לאחד, והמלך אשר יסים ה' עליהם לא ישתוו בדורו אליו, וזאת
האיש משה שאמר ז"ל (זוה"ק ח"ב מז) שהיה שורש כל הנשמות של
דור המדבר, בסוד אומרו (ישעי' סג יא) משה עמו, ועיין מה שכתבתי
בפסוק (לעיל יא יב) האנכי הרייתי וגו'. וזו היתה סיבה שהפקיד
והנפקדים נמזגו לגדר ההשתוות, וכל אחד היה לו כלצבו:

וזו הוא גם כן טעם שזוה"ה עשות שופטים לשבטיך וכו'
(דברים טז יח), לפי שהשפט יתקרב בתכונה לענפיו:

וזו ידע וזכון משה עליו השלום, ואמר תשובה למאמר
המיתה, יפקד ה' פירוש ימנה, אל אלהי הרוחות פירוש שיודע
רוח של כל צפר וגדר תכונתם, תמנה אחד שיהיה טבעו שזה
בתכונה לכל העדה, שישכים הוא למה שיאמרו הם, ויסקימו הם
למה שיאמר הוא להם, והוא אומרו אשר יצא לפניו פירוש
שיהיה לו הרצון בהם, ואשר יוציאם וגו' שיהיה להם הרצון
כמוהו ללכת ולבוא עמו. ותלה הדבר בו כי הוא המלך, ובחירה
כזאת היא מוחלטת השגה מזולתו יתברך, כי הוא לבדו יודע תוכן
הרוחות, וידע רוח שתתמזג עם כלן. ואיש כזה אינו בנמצא וזאת
אם יהיה אדם כמשה, שכל ישראל הם ענפיו והוא שורש לכולם,
וזאת זה תהיה עתה ה' בצאן אשר אין להם רועה. ותכלית

משה שורש כל הנשמות ויהושע שורש כל הרוחות

ויאמר יי אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו: וגו'. ונתתה מהודך עליו
למען ישמעו כל עדת בני ישראל: (כו, יח-כ)

רוחות הדור ההוא:

יצוה ה' לסמוך ידו להעיר לרוח מהות הנשמה שצמחה, והוא
אומרו לבסוף למען ישמעו כל עדת בני ישראל סמוכה
למאמר ונתת מהודך עליו, לומר שזו יהיה גם כן כולל משורש
הנשמות, וזה ישמעו פירוש יקבלו מאמרו, כל עדת בני
ישראל, פירוש תהיה גם כן תכונת האנשים השלמים בעלי
הנשמה מרובית ממנו:

ויאמר ה' וגו' קח לך וגו' אשר רוח בו. לריך לדעת
אומרו קח לך, עוד אומרו אשר רוח בו וכי יש אדם שאין בו
רוח, עוד לריך לדעת מה זו סמיכה:

אכן לפי מה שפירשתי בדברי משה בזה התשובה שפירש
אומרו קח לך, פירוש כחשקתך ולדברך קח את יהושע, ודע שהוא
איש אשר רוח בו, פירוש אתה ישנך שורש כל הנשמות והוא
ישנו בצחינת הרוח, והוא אומרו אשר רוח בו פירוש שורש כל

האיר ביהושע הוד הנשמה

ויסמך את ידיו עליו ויצוהו באשר דבר יי ביד משה: (כו, כג)

יהושע קיבל מלכות

עוד ירמזו [ויצוהו] אל המלכות, על דרך אומרו ז"ל (עיי' ויק"ר ז
ד) אין לו אלא מלכות דכתיב (ש"א יג יד) (וירמזו) [ויצוהו] ה' לנגיד.
וידויק גם כן אומרו באשר דבר ה' ביד משה, פירוש כי
המלכות דבר ה' שיהיה ביד משה במקום שמן המשחה:

ויסמוך וגו' ויצוהו. פירוש לשון לוותא, שהאיר בו הוד
הנשמה, כמו שפירשתי למעלה (פס' יח) צמה שכתוב וסמכת.
וידויק כפי זה אומרו באשר דבר ה' ביד משה, שאין משמעות
למאמר זה וכי הדיבור הזה ענין הנתפס ביד, אלא פירוש כי ה'
דבר שהשפעת ההוד יהיה ביד משה ליהושע: